

**Ōrigenus Tōn Eis Tas Theias Graphas Exēgētikōn Hapanta
Ta Hellēnisti Heuriskomena**

Origenes

Coloniæ, 1685

Quæstio decima quarta, & ultima, Quæstiunculas aliquot quasi per
saturam complexa

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79842](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-79842)

texuntur: quod ita intelligo, narrari historias quidem, sed non tam id agi, quam mysteria A contexti: cum & Homilia 15: in Genes. Scripturam afferat, non tantum historicis servire narrationibus, quantum rebus & sensibus mysticis. Sin fecus sensit, Eustathii querelam probo. Dictum illud quoque de iis velim, quæ peccata ab eo circa Jobi historiam idem ait. Iniquum vero prorsus & ineptum est quod subjicit, perperam ab Origene Lazarum, quem propter virtutem Christus dilgebat, in hominem peccatis laborantem anagogica interpretatione suis mutatum. Consulat Lectio Tomum 28. in Johann. pag. 349. Originem culpa immunem comperiet: nam postquam Lazarus historiam, juxta literam, suse explicavit, hac præterea homines signari addit, qui peccatis admisisti, amicitia cum Iesu prius contracta, quæ animæ vita est, excidunt, & novis rursum gratia auxiliis excitati eandem recuperant. Aliud est autem laborare peccatis, aliud hominis peccatis laborantis imaginem gerere; postremum hoc Lazaro tribuit Origenes, prius vero minime. Quid ad sequentia porro respondeam, non habeo, in quibus insimulatur Adamantius, quod contra Evangelii auctoritatem Judæos negavit lapides in Christum jaciendos sustutisse, remque ad Tropologiam detorserit: nam verulatim imminutis Commentariis in Johannem, pars illa intercidit, in qua hæc Evangelii narratio explanatur. Quomodo ergo ab Origene accepta sit, incertum est. Denique ægre Eustathio est, quod argumentum ex nomine interpretatione petitum, in allegorias Adamantius nonnunquam excurrat, cum duo sæpissime homines moribus & ratione vitae penitus discordes idem tamen nomen gerant. At non tam inde allegorias Originem arcessere verum est, quam aliunde petitum hoc insuper argumento, quantumvis levi confirmare. C

QUAESTIO DECIMA QVARTA ET VLTIMA.

QUÆSTIUNCULAS ALIQUOT QUASI PER SATURAM COMPLEXA.

I. Quæritur Origenis sententia de ligandi & solvendi potestate Sacerdotibus concessa. II. Excuditur e judeo de Eucharistia opinio. III. Quædam ipsius de matrimonio dogma notantur. IV. Utrum magicis artibus farverit, exploratur: V. & de Engastrimytha quid statuerit; VI. ecquid de mendacio, VII. & de jurejurando.

I. **P**OSTREMAM hanc quæstionem aperiet brevis de Sacerdotum potestate, juxta Origenis tententiam, disputatio. Is Tomo 12. in Matth. pag. 279. scribit potestate clavum habere Episcopos, & quæ ab ipsis vel ligata vel soluta fuit in terris, ligata esse & soluta in cælo; si modo Petri virtutes æmulentur: sin peccatorum vinculis alligati teneantur, frustra eos ligare & solvere. Quod si meritis licet ac pietate inferiores Petro, nihilominus ligatum iri sperent in cælo, & solutum, quæ in terris ligaverint & solverint, legit. E inum eos Scripturarum ignorare sensum, & superbia excæcatos esse. In hunc locum annotat Sixtus Senensis alludere Origenem ad errorem ab Hussitis postmodum propugnatum, qui Papæ & Episcoporum potestatem ex morum sanctitate pendere volebant, ut quotiescumque peccando fierent Petri dissimiles, una potestatem ipsius amitterent, damnatumque hunc esse a Trid. Syn. Sess. 14. Can. 10. his verbis: *si quis dixerit Sacerdotes qui in peccato mortali sunt, potestatem ligandi & solvendi non habere, anathema esto.* Assentior Sixto, & peccare ajo Origenem, atque hanc videri amplecti hæresin, in qua deinde versati sunt Donatistæ, cum a Sacerdotum sanctitate Ecclesia potestatem suspenderunt. Attamen commodam hæc possunt interpretationem admittere. Frustra, inquit, ligandi vel solvendi potestatem sibi arrogant Episcopi, quæ Petrus præcipue concessa est, nisi eadem quæ Petrus sanctitatem & æquitatem florant: hoc est, nisi eadem quam Petrus æquitatem in solvendo & ligando adhibeant. Cum ergo tam sancte jure suo Petrus uteretur, ut eos tantum criminibus solveret, qui id penitentia sua & pietate effici promeriti, solos noxios ligaret; si quis Episcopus Petrus dissimilis potestate abutens sua insontes ligaverit, indignos solverit, non perinde in cælo se res habebit. Subsidio est Origeni studi Hieronymi libr. 3. in Matth. 16. 19. *utrum locum Episcopi & Presbyteri, non intelligentes aliquid sibi de Pharisæorum assumunt supercilium, ut vel damnent innocentibus, vel solvere se noxios arbitrentur, cum apud Deum non sententia Sacerdotum, sed rerum vita queratur.* Noxios dicit, qui noxios impliciti, nulla scelerum penititudine tanguntur: alioqui nemo solvi potest nisi noxius.

Afferit præterea Origenes Tomo 13. in Matth. p. 336. ligandi & solvendi potestatem omni-

A omnibus à Christo fuisse concessam, quicunque noxios ter reprehenderint. Ita Tomo 12. pag. 275. omnem Christi discipulum petram esse ait, super quam Ecclesia Christi adiuncta-
tur; celi claves perfectis quibusque tribui; & quæcunque tandem Petro pollicitus est Chri-
stus adeptum, quisquis Petro finalem se praestiterit. Verum posteriora hæc allegorice
dicta esse, non dogmaticæ, illud evincit quod subest: εἰ τις λέγει τέτο (εὐ εἰ δὲ γρετός δὲ γένετο
τινὲς οὐτοίς) τρόπος αὐτὸν (χριστὸν,) εἰ σαρκὸς τοῦ αἵματος ἀποκαλυψάντων αὐτόν, αἷμα τοῦ τούτου ἀργανού
παρεῖ, τινὲς δὲ εἰργανόν, εἰς τὸν τοῦ Χριστοῦ τὸν εἰναγόντα λέγει, τρόπος αὐτούς τούτου παντούς. οὐ δὲ τὸ πιεῖν μα-
τινὸν αὐτούς, τρόπος πάντας τὸν θυμόν τούτου παντούς. Ostendunt idem & sequentia, in quibus
portas Inferi esse peccata, hærefes esse Daemones, regna celorum virtutes esse dicit.
Priore autem, quem laudavimus, loco, licet ligandi & solvendi potestatem omnibus
tribuat, quicunque ter peccantes corripiantur; peculiari tamen modo, & pleniori po-
tentia, ac potiori jure Petro id concessum fuisse vult, cum in uno duntaxat celo sol-
vere illos & ligare posse affirmet, Petrum autem in omnibus. Additæ easdem Pa-
tres sepe locutiones occurrere, quæ ad rectam itidem interpretationem revocandæ
sunt. Irenæus libr. 4. cap. 20. *Omnis iustus sacerdos alius habent ordinem.* Tertullianus libr.
de exhortatione castitatis, cap. 7. *Nonne & Laici sacerdotes sumus?* Scriptum est: *Regnum
quaque nos, & sacerdotes Deo, & Patri suo fecit.* Gregorius Nyssenus libr. de perfectione:
σήμερον δὲ τούτον πιστούς οὐκέτι σύμμαχον μαρτύριον, καθός οὐτοίς διατελεῖσθαι τὴν προτελευτὴν φύσει τὸ ἀρχέτυπον τοῦ θεοῦ παρα-
δίδονται. *Per hec & his similia nos quaque petra erimus, imitantes, quoad ejus fieri potest, in mutabili na-
tura, quod confitans & immutabilis est.* Ambrosius Comment. in Luc. 9. *Qui carnem vice-
rit, Ecclesiæ fundamentum est, & si equari Petro non potest, imitari potest.* deinde: *Magna autem
Christi gratia, qui omnia prope vocabula sua Discipulis ipsiis donavit: Ego sum, inquit, lux mundi, &
id tamen, quo ipse gloriat, Discipulis nomen indulxit, dicens: Vos estis lux mundi; Ego sum panis vi-
vus; & Nos omnes unus panis sumus: Ego sum vita vera; & tibi dicit: Plantavi te vitam fructuosa-
nam omnem veram. Petrus est Christus (Bebant enim de spirituali sequente petra; petra autem erat
Christus;) etiam Discipulo suo bujus vocabulæ gratiam non negavit, ut ipse sit Petrus, quod de pe-
tra habeat soliditatem constantiam, fidei firmitatem. Enitetur ergo ut & tu petras. Augustinus libr. 2.
Quæst. Evang. cap. 40. *Sacerdotium vero Iudeorum nemo fere fidellum dubitat figuram fuisse sa-
cerdotii regalis, quod est in Ecclesiæ, quo consecrantur omnes pertinentes ad corpus Christi, summi &
veri principia Sacerdotum. Nam nunc & omnes unguntur, quod tunc Regibus tantum & Sacerdotibus
dicitur. Et quod ait Petrus ad Christianum populum scribens: Regale sacerdotium, utrumque nomen illi
populo convenire declaravit, quo illa unitio pertinebat. Ligandi quoque & solvendi potestatem
corum omnium, qui peccantes fratres obiurgationibus incessunt, communem esse volunt
Augustinus de verbo Domini, Homil. 15. Theophylactus in Matth. 18, 18. & Anastasius Nice-
nus Quæst. 61.**

II. Magnis vero & repetitis controversiis vexatus est ille Origenes de Eucharistia lo-
cus, quem hic Tomo 11. in Matth. pag. 213, 214. exhibemus. Summa illius hæc est: Quen-
dam obicit sibi dicentem, cum juxta Christi pronuntiationem, quod in os intrat, hominem non
inquiet, ita quod in os intrat, hominem sanctum non efficere, licet secus de pane Chri-
stii similes fentiant. Respondet Origenes, quemadmodum non cibus edentem inqui-
Enat, sed ejus conscientia qui cum dubitatione comedit; & quemadmodum impuro homi-
nium mundum nihil est, non ex se, sed propter impuri hujus hominis immunditiam; ita quod
per verbum Dei, & precem consecratum est, non ex se comedentem efficere sanctum,
aliquin & ei qui peccatis pollutus comedit, sanctitatem collaturum; sed ex eo tum emol-
lumentum capi, cum pura mente, & integra conscientia accipitur: neque abstinentio ab
hoc pane vel cunctem comedendo, ex hac abstinentia vel celi, bono aliquo nos fraudari
vel aegeri, sed ita duntur, si vel nequam vel probissimus, dicente Paulo 1. Corinth. 8. vers.
8. *Neque enim si manducaverimus, abundabimus; neque si non manducaverimus, deficiemus.*
Subiungit præterea, quemadmodum in ventrem demittitur, quod intrat in os, ac deinde
ejicitur in feces; ita panem consecratum, secundum id quod materia concretum huic
finest, in ventrem demitti, & ejici in feces, sed per preicationem quæ illi accessit, utilem
comedenti effici pro ejus fidei portione; nec panis materiam, sed prolatum super eo sermo-
nem, cum juvare, qui non indigne ipsum comedit. Denique panem illum, typicum & sym-
bolicum corpus appellat. Reliqua ad eum corporis Christi spirituali pertinent, non sa-
cramentalem ut superiora, contra quam opinatus est Vincentius Bellovacensis Specul. do-
ctrinal. libr. 18. cap. 43. Origenem hac de causa immerito castigans. Facilis est loci hu-
jus juxta Ecclesiæ doctrinam expositio: nam ut ex corporis Christi esti adjumentum quis
capiat, non eus ipse sufficit, sed integra præterea & intamata mens requiritur, alioquin
iudicium sibi manducat & bibit, qui noxios pollutus ad altaris sacramentum accedit. Ita-
que non ex se solum & simpliciter edenti sanctitatem confert, sed ita, si ab edente certa fi-
des, & purus animus adhibeantur. Similiter homo hoc abstinentis Sacramento, vel quod

nondum sibi sit satis probatus, vel quod nondum justam attigerit ~~xtatem~~, vel alia quavis A legitima de causa, detrimentum ex hac abstinentia non capit; imo nec bono aliquo inde privari, ait Origenes; quod ita intelligo; cum homo nondum sibi satis probatus, vel aliquis criminis sibi conscient, si ad altaris Sacramentum accedat, judicium sibi manducet & bibat, atque ex hoc eis & potum mortem animæ suæ confiscat, nedum fructum aliquem inde percipiat, sequitur ut si hæc reformidans Sacramento abstineat, bono aliquo non privetur, dum non sumit corpus Christi; cum malum tantum fuisse nocturus, si sumisset. Materia autem constans illa panis pars, quam in secessum ejici ait, ea sunt accidentia materiae panis inherenter & ejus propria, qua corrupta à stomacho, & in novam converta substancialiter, vel in secessum abeunt, vel humani corporis formam induunt. Precautionem vero illam, quæ panem comedentibus utilem efficit, & sermonem super pane B prolatum, quid aliud esse dicam, quam mystica illa verba, quibus panis consecratur, & quæ εὐχῶν ac mysticam precem nonnulli Patres appellant? quia preicationem, licet non expressam, involunt, qua Deum roget Sacerdos, ut prolatis à se mysticis verbis idem efficiat, quod effecit olim, cum eadem ipse proferret. Atque per hæc cum panis in corpus Christi efficiatur conversio, comedentem accidentia illa minime juvant, sed per mystica illa verba fit, ut eis corporis Christi adjuverit. Typicum denique & symbolicum corpus appellat, vel quod sub specie & similitudine panis delitescat; & cum corpus Christi re ipsa sit, typo & symbolo panis esse videatur: quod idem est ac si sacramentaliter dixisset, quia non nudum Christi contingimus corpus, sed sub symbolis involutum. Quapropter Homilia 7. in Levit, sic disserit Adamantius: *Est & in Novo Testamento litera, C que occidat eum, qui non spiritualiter qua dicuntur, adverterit. Si enim secundum literam sequaris hoc ipsum quod dicitum est: Nisi manducaveritis carnem meam, & biberitis sanguinem meum; occidit hec litera. Spiritualiter hæc intelligi jubet, quia sacramentaliter carnem suam manducari & sanguinem suum bibi sancit Christus, non quo in modo carnes alias dentibus comminuimus. Nec responsio hujus robur infringit Edmundus Albertinus, cum ait, negare illic Origenem comedи carnem Christi secundum literam; quisquis autem comedit Christi carnem, licet non in propria specie & figura comedat, Christi tamen carnem secundum literam comedere. Infirior enim carnem Christi eum comedere secundum literam, qui illam non in propria specie & figura comedit; nam comedere secundum literam, illud est, ita comedere, quomodo eculenta comedere confuevimus, nimis in ori inserta dentibus permolere, lingua versare, palato degustare, gula forbere, in ventriculum demissa concoquere, intestinis excepta à facibus secernere, & in corporis alimentum distribuere. Hac ratione cum Christi caro neutiquam à nobis comedatur, non comeditur profecto secundum literam, sed sacramentaliter. Vel eucharisticum panem eatenus appellat Origenes corpus typicum & symbolicum, non quatenus absentis corporis Christi typus est & symbolum, quod vult Edmundus Albertinus, alique cum eo heterodoxi: sed quatenus, cum re ipsa sit corpus Christi, aliarum rerum typus est & symbolum, puta sui ipsius extra Sacramentum, ut fuit olim in cruce, & ut est nunc in celo; vel resurrectio nostra, juxta Nicænum Concilium; vel unus illius corporis, cuius ipse (Salvator) caput existit, cuique nos, tanquam membra, arctissima fidei spes, & charitatis connexione adstrictos esse voluit, juxta Tridentinos Patres; vel fidei & promissionis, juxta Clementem Alexandrinum. Penitus confirmant expositionem istam similes locutiones Origenis, in quibus res quedam symbolicae appellantur, vel symbolice tales, talesve esse dicuntur; non quod revera tales, talesve non sint, sed quod cum tales, talesve revera sint, aliarum tamen rerum symbola sint. Sic Tomo 32. in Johann. pag. 405. Johannem ait symbolice recubuisse in sinu Christi: non quod revera in sinu Christi non recubuerit, sed quod recubitus ille symbolum esset propensi affectus & pronæ fidei quam erga Christum gerebat Johannes. Similiter Tomo eodem pag. 412. ait, symbolice noctem fuisse, cum Iesum proditurus Judas exiit; non quod revera nox non esset, Johannes quippe noctem fuisse scribit cap. 13. vers. 30. sed quod nox illa symbolum esset noctis alterius qua Judæ animo incubabat. Quin etiam Tom. 14. in Matth. pag. 363. Paulum iussisse ait, ut Episcopus, Presbyter, & Diaconus, quos symbola fuisse vult verarum rerum, symbolice monogamis sint; non quod revera monogamos non esse velit, tales enim esse debere satis hoc loco docet; sed quod monogamia illa symbolum sit mundifici animæ, quam tueri debent, qui sacra administrant. Idem præterea Tom. 16. in Matth. pag. 410, summum Judæorum Sacerdotem, symbolicum appellat; non quod Sacerdos revera non esset: quis enim hoc neget? sed quod symbolum esset veri Sacerdotis Christi. Ibidem facit Mosaicæ Legis, symbolica appellat: non quod revera sacrificia non essent; sed quod symbola essent sacrificiorum quæ fuisse pro peccatis. Addit denum, cum subjugi, corpore nempe suo, vescum Iesum exceptit vera Jerusalēm, supernascilicet, tunc dissipatam fuisse Jerusalēm, quæ umbra est: umbram dicens, pro eo quod symbolum dixerat: non quod* Jeru-

*Albert. de
sacr. Euch.
libr. 2. in
Exam. te-
stim. Orig.
cap. 1.*

A Jerusaleni inferior, terrena nimurum, revera Jerusaleni non esset; sed quod umbra esset & symbolum supernæ Jerusalē. Parti modo igitur, cum corpus Christi appellat symbolicum & typicum, non illic revera adesse negat Christi corpus, sed præsens illic Christi corpus symbolum & typum esse vult rerum aliarum, earum nempe quas commemoravimus, puta sui ipsius extra Sacramentum. Id quod satis indicat Origenes, cum proxime subiungit: *πολλὰ δὲ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ λόγου τὸν τρόπον τοῦτον βοῶτις* *Multa autem de ipso Verbo dici possunt, quod caro factum est, verusque cibus, &c. in quibus differit de Christi corpore extra Sacramentum.* Nulla hac, quamdamus, aptior vel solidior excogitari potest loci hujus solutio, utpote quæ ex consimilibus Scriptoris ejusdem testimoniis petitæ sit, & mentem ipsius manifesto declareret. Frustra igitur ex superioribus Adamantii de B Eucharistia verbis præsidium cauſa ſuæ arceſſere conati ſunt multi temporum istorum Heterodoxi. Frustra quoque locum ab Hæreticis depravatum ſuſpicatus eſt Sixtus Senensis Biblioth. lib. 6. Annot. 66. Frustra ab Erasmo interprete corruptum coniectati ſunt Genebrarius, & Perronius; cum integratatem loci manu ſcriptorum Codicūm Græcorum confenſus aperte proberet.

Præter duo illa Origenis testimonia, quibus de Eucharistiæ ſacramento perperam ſenſiſſe viſus eſt, alia quatuor generis ejusdem afferunt Petrus Martyr in libro contra Gardineum, unde cauſam ſuam non parum conſirmari putat. Prior locus depromtus eſt ex Hom. 16. in Num. *Bibere dicimus sanguinem Christi non ſolum ſacramentorum viu, sed & cum ſermones ejus recipimus, in quibus vita conſiftit, ſicut & ipſe dicit: Verba que locutus sum, Spiritus & Cœlia eſt.* At manifeſte facit illud pro Catholica cauſa, nam ſacramentalem ſanguinis Christi portationem ab alia ſecernit, qua verbum Christi auribus & mente, ſpirituali quodam modo bibitur. Nec plus valet pro adverſariorū partibus alterum hoc e Tract. 35. in Matth. *Panis iſe quem Deus verbum corpus ſuum eſſe fateatur, verbum eſt nutritorum animarum, Verbum de Deo Verbo procedens, & panis de pane cœlesti: cui conſimilia reperire eſt Homil. 7. in Levitic. ab Hermanno Bodio in Collectaneis adverſus Catholican doctrinam usurpata: nam ſi juxta literam id ſumendum putamus, ut ſumendum vult Martyr, quomodo panis ille qui cœnanti Christo oblatus eſt, fræctus, & Discipulis diſtributus, quemque ſuum eſſe corpus dixit Christus, nihil aliud eſt quam *verbum animarum nutritorum*, quod contendit Bodius? quomodo panis ille, ſecundum id quod ex materia concretum habet, in ventrem abit, & in ſecundum ejicitur, ut ex D Origenis Tomo II. in Matth. obieciſſe Martyrem ſupra notavimus, ſi panis ille *Verbum eſt animarum nutritorum?* Certe tota hæc Origenis de pane illo diſſertatio Tractat. 35. in Matth. allegorica eſt. Nec validius eſt, quod hinc colligit Martyr corpus Christi eſſe panem, cum ſcripſerit Origenes: *Panis iſe, quem Deus Verbum corpus ſuum eſſe fateatur.* Panis enim dicitur corpus Christi, quia panis fuit, & nunc quoque cum corpus Christi eſt, panis ſpeciem gerit. Hinc appellatur etiam *αἴτιος αὐτοῦ οὐρανοῦ*, & conſecratus panis, hoc eſt, ut ſic loquar, panis transuſtantia in corpus Christi.*

Apertiflīma vero loci tertii ſententia, ut fruſtra eam perversa explicatione corrumpere Martyr contendat. Taliſ ille eſt Hom. 9. in Lev. *Ritus quidem apud Veteres propitiationis pro hominibus qui ſebat ad Deum, qualiter celebraretur, edocuit: ſed tu qui ad Christum venisti, Pontificem E verum, qui ſanguinem ſuo Deum tibi propitium fecit, & reconciliavit te Patri, non hæreas in ſanguine carnis, ſed diſce potius ſanguinem Verbi, & audi pium tibi dicentem, quia hic ſanguis meus eſt, qui pro vobis effundetur in remiſſionem peccatorum.* Agitur hoc loco de ſacrificiis Mofaiciis, quæ figura erant mortis Christi: idcirco non hærendum ſcribit Origenes in ſanguine carnis, hoc eſt in ſacrificiis Testamenti Veteris, ſed mentem ad ſanguinem Christi, & ſacrificium Novæ Legis eſſe erigendam. Quis hic cavillationi locus?

Sumtum e libro 8. contra Celsi prætrœnum Origenis testimoniū ſic ſe habet: *μετὸν δὲ τοῦ πατρὸς ὀντογενεῖον εἰναι τοῖς μετὸν τοῖς δοθένταις προσαγαγοῦσιν, ἀγρεῖς οὐδὲν τοις ἀνθρώποις διὰ τὸ εὐχαριſτεῖν, τοις διὰ τὸν τοῦ μετὸν ὀντογενεῖον ἀντὶ προσθέσθαις.* Celfum refellit Origenes, qui rebus univerſis præfectos eſſe Dæmones censens, quæ cunque F adiutum comparant homines, quæcunque vel edendo vel bibendo conſumant, fruges, vinum, baccas arborum, aquam, & ipsum quoque aerem, a Dæmonibus accipere arbitrabatur; multisq; in contrariam adductis ſententiam, concludit tandem Adamantius, panes quinobis ad ſum offertur, Christianos Dæmonibus acceptos non referre, ſed Deo rerum conditori, eoque cum gratiarum aetione recipere; ac per precationem corpus quodam ſanctum ipſos effici, ſanctos efficiens quicunque eo cum ſano proposito utuntur. Ad Eucharistiā minime hæc videntur pertinere. Quod & ipſe fatetur Albertinus. Quod ſi quis tamen contradicat, non affentiar modo, ſed Ecclesiæ etiam doctrinam his conſirmari pertendam; panes quippe ait per precationem, per myſtica ſimilium verba, corpus effici, ſanctum, & ſanctos efficiens, qui cum ſano proposito eo utuntur; corpus videlicet Christi.

Albert. de Sacram. Euch. lib. 2. in Exam. tritunam nostram revocanda. Prior habet Tom. 32. in Johann. pag. 411. ubi de off. Orig. la. Iudea a Iesu porrecta differens, vim ei quandam ac virtutem a Christo inditam fuisse vult, quia Iudea utilis esse potuisse, nisi offulæ prævertisset Satanæ, & ne beneficia eius vi frueretur proditor, occupato ipsius corde impeditivisset. Tum id gemino illustrat exemplo, priore corporis & sanguinis Christi, quæ pro ejus pietate vel nequitia qui suscipit, utilia sunt vel noxia; altero panis illius communis quo alimur, quicque pro comedentis habitu vel sanitatem confert ac vigorem, si valenti corpore; vel morbum, si febri- eulois ac infirmito exceptus sit. Locus ita conceptus est: καὶ οὐτας δὲ ἡ ἀπόδοση εἰς ἡθο- πολέμοις, ὅπερες δὲ αὐτοῖς ἰστιν ἐν ἀρχῇ τῆς κοινωνίας, οἱ πλοιαὶ ἀπὸ τοῦ ποτνίου, εἰς κείμενα ἀδεῖα καὶ πινεῖ, ἐπὶ μιᾶς εἰ τοῦ ἀρτοῦ περιστοιχοῦ, συνέμενος, καὶ ἐν τῷ ποτνίῳ, ἐποικεύμενος μηδὲ πλεύσας περιστοιχοῦ, ἐπεγγένετος, ἐπεγγένετος τοῦ βελτίου. Χρέοντος ἐπιμονῆς τοῦ κείμενα ἐτοῦ τῷ δότῳ τῷ ινοῦ Φαρισαῖος ἐπορθεῖς μηδὲ περιστοιχοῦ, ἀλλὰ ποτε λαβεῖται, φάρεται. ἀλλὰ ἐπεινός μηδὲ εἰς κείμενα, τοῦ δὲ ἀδεῖας εἰς κείμενα διατίθεται εἰς τὸν ποτνίον τοῦ μηδὲ πλεύσας περιστοιχοῦ καὶ τὸ κοινωνεῖσθαι τοῦ εὐχαριστίας ἐπερχόμενος, τοῦ δὲ Σεπτεμβρίου, καὶ τοῦ ποτνίου τοῦ εὐχαριστίας ἐπερχόμενος, τοῦ δὲ Σεπτεμβρίου, καὶ τοῦ ποτνίου τοῦ εὐχαριστίας λόγου ἐπαντιλαμαντοῦ εἰς τοῦ οἴκου καὶ διὰ τὸ συναπαντον τροφικῶν θεραπειῶν ἐπερχόμενος. Καὶ ποτεροῦ μηδὲ ποτεροῦ μηδὲ ποτεροῦ, εἰς δεῖνον δὲ καὶ εὐθέτανταν. Ex his facit ratio cinatur Albertinus: Offulæ Iudeæ porrectæ ejusdem erat generis ac Eucharisticus panis, juxta Origenem: Φαγεῖς διατίθεται τοῦ δοθέντος τοῦ δωτού διατίθεται. atqui offulæ illa merus fuit panis: merus igitur & ille. Attenditve vero fubtilis ille disputator quæ in exemplum attuluntur, in eo debere convenire, cuius causa instituitur comparatio, discrepare posse in aliis, hoc est partim esse οὐσιοῦ, partim ἵτεροῦ. hic autem instituit ab Origene comparationem offulæ Iudeæ oblatæ cum pane Eucharistico, non ad explicandam panis Iudeæ porrecti naturam, sed ad declarandum ejus effectum, ac vim juvandi vel nocendi profundentis habitu; atque ita esse οὐσιοῦ, quoad illam efficientiam, de qua hoc loco queritur; ἵτεροῦ vero quoad naturam, de qua nulla penitus hic habita est disputatio. Fimbria vestis Christi quæ σημαντίσσανavit, ex contactu acri corporis Christi virtutem contraxerat, itidem ut offulæ a Iesu Iudeæ porrectæ. Fimbriæ contactus, pro tangentis pietate vel nequitia, utilis esse poterat, vel noxius. Pari ergo jure fimbriæ contactum cum panis Eucharistico eiu comparare Origenes potuit; utraque enim in eo conveniebant, quod pro tangentis & edentis habitu salubria vel damnovisa esse poterant; in aliis discrepabant. Id si fecisset, utraque sane dicere potuisse et οὐσιοῦ, nempe D quoad illam vim & efficientiam; non quoad naturam. Idem dicas de offula Eucharistico panis assimilata. Alioqui cum offulam Iudeæ porrectam panii illi quo vita sustinemus, similem esse dixit Origenes, hoc est οὐσιοῦ; in eo nempe quod ut illa anima, sic ille corpori pro comedentis habitu robur conciliare potest, vel morbum; concludam utique eadem virtute pollere panem nostrum quo vescimur, ac offulam illam, cui peculiarem vim contactu suo Christi indidit: quod est absurdum. Quid si præterea offulam illam fuisse panem ipsum Eucharisticum Iudeæ porrectum. Origenem existimasse dicamus; Profecto locus ita contrarium, nihil habet huic sententie, quam & Cyrillus, & Anastasius Sinaita amplexi sunt. Id si sit, plane οὐσιοῦ fuerint Eucharisticus panis & offula Iudeæ porrecta, & quoad efficientiam, & E quoad naturam.

Cyril. in
Ioh. 6.
Anast. O
rat. de Sy
naxi.

Parem propositum adhibebimus explicationem loco alteri ex Homil. 7. in Levit. quo agitur de præcepto Aaroni, & Sacerdotibus tradito, ne ad altare accessuri vinum biberent. Quoniam autem Lex est umbra futorum bonorum, quid haec Lege significetur per scrutans Origenes Christum hunc esse l'ontificem censuit, Sacerdos Apostolos; & Christum quidem cum ad altare, crucem nempe effet accessurus, in suprema cœna vinum quidem non bibisse putavit, his inductus verbis Marci 14, 25. *Amen dico vobis, quia jam non bibam de hoc geninæ vitiæ, usque in diem illum, cum illud bibam novum in regno Patris mei: Apostolos vero bibisse vinum, quia nondum ad altare crucis erant accessuri. Entibi ipsis verba: Videamus, quomodo id vero Pontifici Christo Domino nostro, & Sacerdotibus ejus ac filiis, nostris vero Apostolis possumus aptare, &c.* Quaritur ergo, quomodo Dominus & Salvator noster, qui si verum Pontifices, cum Discipulis suis, qui sunt veri Sacerdotes, antequam accedit ad altare Dei, bibebat vinum; cum vero accedere coperit, non bibebat. Venerat in hunc mundum Salvator, ut propeccatis nostris carnem suam offerret hostiam Deo. Hanc priusquam offerret, inter dispensationum moras vinum bibebat: denique dicebatur homo vorax, & vini potator, amicus publicanorum & peccatorum. *Vbi vero tempus advenit crucis sue, Accipiens inquit, calicem beneditixit & dedit Discipulis suis, dicens: Accipite & bibite ex hoc.* Vos, inquit, bibite, quia non accessuri estis ad altare. *Ipsæ antem tamenquam accessurus ad altare, dicit de se: Amen dico vobis, quia non bibam de generazione vitiæ hujus, usquequo bibam illud vobis cum novum in regno Patris mei.* Hinc Albertinus effici patat, Christi Discipulos merum vinum in ultima cœna bibisse, quemadmonum A-

Aaron & Sacerdotes ad altare non accessiuri merum vinum bibeant; nec capere se dicit quid contra opponere possimus. Respondeo vero Origenem, cum existimavit vetus illud Le^uvitici praeceptum, quo Pontifici & Sacerdotibus ad altare accessiuri vino interdicebatur, umbram eorum fuisse quæ Christo & Apostolis contigerunt, quando ille ad altare crucis accessiurus vino abstinuit, hi vero nondum ad crucis altare accessiuri vinum biberunt, id sibi voluisse, vinum Aaronis & Sacerdotum in eo ἐμογῷ fuisse Eucharistico vino Christi & Apostolorum, quod utroque abstinerent qui accessiuri erant ad altare, ab iis vero qui non essent accessiuri ad altare utrumque biberetur; qua de re scilicet hoc loco agebatur: in aliis autem fuisse ἐρεγόθη, ac in eo præcipue quod Aaronis & Sacerdotum vinum, merum esset vinum; Christi vero & Discipulorum, specie duntaxat. Urgebit vero aliquis dicens, nulla hic nota distingui vinum illud quod cum publicanis & peccatoribus bibebat Christus, ab eo vino quo in ultima cena abstinuit, sed utrumque opponi vino Aaronis, ac proinde simile fuisse vinum quo Christus abstinuit in postrema cena, vino quo cum publicanis & peccatoribus biberit. Respondeo, satis fuisse Origeni, recte institui posse comparationem vinum inter Aaronis, & vinum à Christo sive epotum in vita decursum cum publicanis & peccatoribus, sive non potum, sed Discipulis traditum in ultima cena. Nam quamvis hoc specie tantum esset vinum, revera esset Christi sanguis; illud vero & specie & re vinum esset, non in eo similitudinem quæsivit, vel querere debuit Origenes, quod utrumque, vinum esset vel re, vel specie, sed in eo quod illo accessiurus ad altare Christus abstinerit, illud non accessiurus ad altare biberit: quemadmodum veteris Testamenti vino abstinebant Pontifices & Sacerdotes accessiuri ad altare, idem vero non accessiuri ad altare bibeant.

Tenue vero & infirmum tertii loci robur, quem è Prologo in Canticum profert Albertinus. In eo hominis exterioris, corporis nimurum, proprium quendam esse cibum scribit Origenes, corporeum scilicet & terrenum: interioris vero hominis & spiritualis proprium quoque esse cibum, panem nempe vivum qui de celo descendit. Sed ipsa repetamus verba: *Est materialis hujus hominis qui & exterior appellatur, cibus, potusque naturæ sue cognatus, corporeus iste scilicet & terrenus. Similiter autem & spiritualis hominis ipsius, qui & interior dicitur, est proprius cibus, ut panis ille vivus qui de celo descendit.* Sed & potius ille est ex illa aqua quam promittit Iesus dicens: *Quicunque biberit ex hac aqua quam ego do, non morietur in eternum.* Sic ergo per omnia similitudo quidem vocabulorum secundum utrumque hominem ponitur; rerum vero proprietas unicuique discreta versatur, & corruptibili corruptibilita prebeat; incorruptibili vero incorruptibilita proponuntur. Vnde accidit, ut simpliores quidam nescientes distinguere ac secertere que sint que in Scripturis divinis interiori homini, qua vero exteriori deputanda sint, vocabulorum similitudinibus falsi ad ineptas quasdam fabulas & figura inanias se contulerint, ut etiam post resurrectionem cibis corporalibus utendum credant, potumque sumendum non solum ex illa vite vera & vivente in facula, verum & ex his vobis ligni. Tantum abest, ut hinc aliquid pro sua causa colligere possit Albertinus, ut vel ipsius opinioni contrarium id potius & adversarium sit; vel certe pro neutra parte pugnet. Duplex siquidem cibus, duplex etsi interioris hominis intelligi potest: vel etsi sacramentalis, quam Christi corpus ore recipimus; vel alter, quum Verbum carnem factum fide apprehendimus & comedimus, quorum eterne capite Iohannis sexto expontur; hic quidem à versu 31. ad hæc verba versus 52. *Et panis quem ego dabo;* ille vero ab his verbis ad versum 59. Si etsi ille intelligitur, quo Verbum carnem factum fide comedimus, quid inde efficere possit Albertinus, non video. Fatemur enim Verbum carnem factum, quatenus fide apprehenditur & comeditur, animæ proprium esse cibum, non corporis. Et ne quid dissimilem, hunc esse loci intellectum censeo. Sin vero etsi sacramentalis hic significatur, suo sibi gladio jugulatur Albertinus; nam cibum illum vocabulo tantum cum cibis reliquis convenire, ait Origenes, suam vero unumquemque proprietatem servare; illos corrupti, hunc integrum manere: sic nos panem Eucharisticum cum aliis panibus vocabulo convenire dicimus, re ipsa discrepare; hos corrupti, corpus vero Christi, corruptis accidentibus, incorruptum manere: & quamvis corpore, itidem ut alii panes excipiatur, illos tamen in alimentum corporis mutari; hoc animæ, interiori scilicet homini ac spirituali, alimoniam subministrare, accidentibus duntaxat corpus alentibus, postquam in novam substantiam conversa sunt. Quis vero haec sententia sue accommodabunt Heterodoxi, cum panem Eucharisticum nomine tantum cum panibus reliquis convenire assertat Origenes; illi non nomine solum, sed re ipsa penitus convenire dicant: hunc animæ, hominis nempe spiritualis & interioris, pabulum esse tradat Origenes; illos corpus alere Heterodoxi putent; hos corporeos & terrenos appellat Origenes, ut ab illo distinguat qui spiritualis esse decernant.

Ultimum locum, quoniam ex Dialogo de orthodoxa fide, spurio quippe libro, & Origenis

genis nomen falso præ se ferente peritus est, nec ad hoc pertinet institutum, præter- A
mitto.

III. Ab Eucharistia sacramento progrediamur ad sacramentum matrimonii, circa quod à communioribus Ecclesiae dogmatis Origenes in quibusdam abiisse videtur. Primum Hom. xi. in Jerem. pag. 115, quæcumque ex coitu & voluptate proficiscuntur, purgatione indigere ait: & Tom. 17. in Matth. pag. 498. quodammodo pollutos esse vult, quæcumque veneris utinatur: ne eas quidem voluptates excipiens, quarum matrimonium licentiam facit. Deinde libro 2. in Epist. ad Rom. incircumcisum appellat, qui concessis matr. oni jure voluptatibus intemperantius abutitur, circumcisum vero, si qui in hujusmodi negotio legitimis, & quantum posteritati sufficit utatur officiis. In quo præterquam quærendæ solubilis gratia, congressum omnem conjugalem videtur respovere, etiam illum qui ut debitum redditur, vel vitanda temptationis causa perpetratur. Sed hæc quoque in voce *legitimis* contineri possumus respondere; vel circumcisum quidem eum esse qui procreandæ tantum ad cultum Dei prolixis causa ætum conjugalem exercet; at non incircumcisum, qui alios præter fines spectat, sed qui intemperanter se gerit. Hieronymus certe lib. 2. in Epist. ad Ephes. cap. 5. reliquos omnes videtur improbare fines, unum hunc admittere, quo soboles comparanda proponitur: *Si, inquit, ita uxor subjicienda viro est, ut Christo Ecclesia, inter virum & uxorem erit sancta conjunctio, & nunquam corporis servient passionibus.* Corinthios vero, ut infra mis, nec dum solida pictare robortis mutuam debiti solutionem per *exhortacionem* & indulgentiam Paulum concessisse dicit; at Ephesiis, utpote in Christi doctrina provectionibus ademisse, unicuique tamen vel Ephesiis, vel Corinthios exemplari fas esse. Et paulo post: *Liberorum ergo, ut diximus, in matrimonio opera concessa sunt. Voluptates autem, quæ de meretricum capiuntur amplexibus, in uxore damnatae.* Hoc legens omnis vir & uxor, intelligant sibi post conceptum magis orationi quam connubio seruendū. Et quod in animali, & bestiis ipsis natura iure prescriptum est,

Ac, ut prægantes ad partum usque non coeant, hoc in hominibus sciunt arbitrio derelictum, ut merces effet ex absentia voluptatum. Eo accedunt ista Epiphanius Hæc. 63. cap. 4. ὁ οὐρανὸς δὲ γάμος παραπομένων εἰς τὸν οὐρανὸν μεταποίει τὸν γάμον μεταχειρίζεται τὸν γάμον αὐτούς, οὐ τὸν γάμον τοῦ γάμου τοῦ γάμου. Neutiquam honorabiles nuptia ad ignominiam trahentes quæ a Dœo condita sunt, liberorum procreationem prohibent; sed nec alter usurpat nuptialis conjunctio- nis modum à Dœo institutum. Adstipulatur Augustinus libro de Bono conjugali, cap. 7. Redde- re, inquit, debitum conjugale, nullius est criminis; exigere autem ultra generandi necessitatem, culpe venialis: quod iterat cap. 10. & 11. & libr. 1. de nupt. & concipi. cap. 14. Adstipulatur & Supplementum Summae S. Thomæ q. 49. a. 5. Quod autem jactat Theophilus Pasch. 2. & 3. Origenem honorabiles condemnasse nuptias, non id ex ejus verbis, sed ex doctrina ipsius con- sequentia arguit: sic enim ratioinatur; Si in corpora, sic tanquam in ergastula detruduntur animæ noxiæ, non esse illud cubile inmaculatum, nec honorabiles nuptias, quæ formandis cor- poribus, ac animis puniendis operam dant, cum propter pœnas animarum, & non propter gene- rationis ordinem, nuptiarum adolescentulus vincula tribuantur.

Hoc amplius, scribit Origenes Homil. 6. in Num. actibus conjugalibus Spiritum sanctum non a se. Verba hæc sunt: *Connubia quidem legitima carent quidem peccato; nec tamen tempore illo quo conjugales actus gerantur presentia sancti Spiritus dabitur, etiam si Propheta esse videatur, qui officio generationis obsequitur.* At constat tamen actum hunc, si suscipienda proliis causa exerceatur, vel debiti reddendi, quia aliud est religionis opus, aliud iustitiae, sanctum esse & pium, ac proinde Spiritus sancti subficio & ope exerceri. Contradicit nihilominus Auctor Operis imperfecti in Matth. 1. 18. aitque, matrimonium est uteribus pœnam non inferat, mercedem tamen non praestare.

Postremo iteratas nuptias, non quasi damnosas penitus ac noxias, sed quasi pio & Chri- stiano homine indignas Adamantius traduxit: quod merito criminati sunt Magdeburgenses. Magdeb. Cent. 3. cap. 10. Nunc vero, inquit Homil. 17. in Luc. & secunda, & tertia, & quarta nuptia, ut de pluribus tace- am, reperirentur, & non ignoramus, quod tale conjugium ejiciet nos de regno Dei. Et deinde: *De cœ- tu primorum, immaculorumque Ecclesiæ, que non habet maculam, neque rugam ejicietur diga- mus, non quo in eternum mittatur incendium, sed quo partem non habeat in regno Dei.* Tum mox: *Tu tu enim manogamum, & virginem, & cum qui in castimoniaperseverat, esse de Ecclesia Dei; cum vero qui sit digampus, licet bonam habeat conversationem, & ceteris virtutibus polleat, tamen non esse de Ecclesia, & de numero qui non habet rugam aut maculam, aut aliquid istiusmodi; sed esse de secundo gradu, & de his qui invocant nomen Domini, & qui salvantur quidem in nomine Iesu Christi; nequam tamen coronantur ab eo.* Hinc Homilia 19. in Jerem. non aeterno quidem ad- dicendum tradit supplicio digamum, sed participem salutis alicuius futurum, non tamen tantæ felicitatis, quæ qui purus vixerit. Tomo quoque 20. in Joh. p. 295. in eo neuti- quam imitandum Abrahamum pronuntiat, quod ancilla concubuerit, & defunctæ uxori aliam in senectute superinduxerit. Profecto non Montanistæ, inter quos Tertullianus, nec Novatiani solum hac opinione infecti sunt, sed nonnulla etiam hujus affinia ex orthodoxis Scriptoribus afferri solent, quæ in Decretorum parte 2. cauſi. 31. quæft. 1. can. 8, 9, & 10. re- tulit Gratianus. Prior locus est ex Neocalasienſi Concilio, quo secundarum nuptiarum con- tribuo Presbyter interesse prohibetur, cum præsertim nuptiis ejusmodi pœnitentia imponi soleat. Ubi pro, connubio, legendum est, convivio; sic enim paulo post habetur: *Quis erit Presbyter, qui propter convivium illius consentiat nuptiis?* Ita legitur in ipsis Concilii exemplari- bus, ex Græco: *πρεσβύτερος εἰς τὸν γάμον διγαμούστον μητρόν.* Quod sic reddit Dionyſius Exiguus: *Presbyter in nuptiis ejus qui duas uxores ducit, seu digamus efficitur, ne convivetur.* Alter locus est ex Auctore Operis imperfecti Homil. 33. in Matth. 19. quo decernitur, licitum esse secundum Apostoli præceptum secundas adire nuptias, secundum autem veritatis rationem, vere fornicationem esse; sed cum permittente Deo publice & licenter committitur, fieri honestam for- nicationem. Tertium demum suppeditat Hieronymus lib. 1. in Jovinian. cap. 8. quo secundas nuptias vix nuptiarum nomine donandas, & vix excusandas definit. At id non tam ad eas re- pudiandas, quam ad extollendam vidiuarum castitatem dictum respondet Gratianus, & ex aliis ejus testimoniorum approbat. Tot vero scatet erroribus Operis imperfecti Scriptor, ut in dogmaticis disputationibus minime sit audiendus. Neocalasienſem autem Synodum de pluribus simul ductis uxoribus agere nonnulli respondent: quam responsione probare non possum. Malum fateri talen fuisse ea aetate Ecclesiæ severitatem & rigorem, ut licitas licet, aliquam tamen incontinentiæ speciem præse ferentes nuptias secundas, non celebitate so- lum carere, eique Presbyterum omnino non interesse, sed pœnitentia etiam impositione quodam modo notata esse veller.

IV. Theophilus Alexandrinus Pasch. 2. Epistol. Origenem cauſatur magicis artibus pa- trocinium tribuſſe. Verba hæc adducit e scriptis Origenis: *Ars magica non mihi video- tur alicius rei subſtentis vocabulum: sed etiſi, non est operis mali, ne quid habere posſit contentum.* Tum

Tum multa adversus eum oratorie exagerat; res attentius intropicere insuper habet. A Origenem ait Elymæ, Jamæ, & Mambra fautorem est; deletam fuisse adventu Christi idololatriam, quæ ex arte magica profecta est, ac deletam proinde Magiam ipsam; aliaque ejusmodi plurima congerit. Quocirca Anonymus apud Photium Cod. 117. inter criminationes in Origenem ab adverfariis conflatas hanc nono loco recenset: ὅτι δὲ κανὸν ἡ μαγία
Sext.lib.6.
Annot.8.
Genebr.
Coll.6.
Malam non esse Magiam. Meminissent accusatores illi duplicum esse Magiam, ut recte ex Hieronymo, & Justino probant Sextus, & Genebrardus; alteram, quæ ex naturalibus causis & principiis res prævidet & prædictit, & nonnunquam etiam efficit, quæ propriæ Philosophia est; alteram, quæ Dæmonum ope & subsidio utens, præstigiis homines fallit & deludit. Magos illos, à quibus Magia dicta est, Deorum religionibus addictos, nomen inde à patria dialecto sortitos refert Photrius libr. 3. οὐδὲ εἰπεῖτε τὸν δασκῆν: ταῦτα μὲν γε τοῖς πίσταις, B inquit, εἰ δὲ τὸ δεῖον σοφία, καὶ αὐτὸς δεῖπνον τε, μάγοι μὲν οὐκ οὐκαλόντες, ταῦτα γέ τοι τὸν διακόνον επωνύμον. *Apud Persas, qui rerum divinarum peritus sunt, Deosque colunt, Magi nuncupantur: id enim patria illorum dialeicto significat Magus.* Præcipui autem inter Philosophiæ parentes Magi commemorantur à Laërtio in Procœ. Magiam ergo si rem non malam esse dixit Origenes, perinde est ac si Philosophiam rem non malam dixerit. Pari modo accipendum est quod ait libr. 7. contra Cels. artem φροντιστικὸν medium aliquid esse & indifferens: nam si ex cauſarum naturalium inspectione proficiscatur, laudabilis est; fin ex Dæmonum technis, vituperanda. ὁ λόγος δὲ αὐτοῦ, inquit, φαῦται ἀπὸ τούτου τοῦ τε τοιωτα (πινυπατε) τῆς φροντιστικῆς θεωρίας, μέν τοι τυγχάνειν, εἰς ἀντταῦτον διδάσκων γεννάμενος, καὶ τοῦτο τὸ θεωρεῖσθαι. Magicas ergo artes, quæ Dæmonum fallaciis ad ministrantur, improbat & rejicit: sed multo etiam disertus sub finem antecedentis libri; ibi quippe Celsum coarguit, qui magos ἀνθεωρήτας appellaverat, αὐτὸς δὲ, inquit, ἡ παρόντιμη τὸν εἶδος αὐτῷ μαγεῖα τοῖς λοιποῖς εἴδετον. Καὶ σφραγίδα τοι διέτρεψε τὸν γεννάμενον αὐτῷ, επισελήνεται. & Homil. 13. in Num. Nec mireris, si est in magica arte tale aliquid: esse enim hanc artem designat etiam Scriptura, sed nō ea prohibet. Nam & Dæmones Scriptura esse designat, sed coll. eos & exorari vetat: recte ergo etiam magica uti prohibet, quia Magorum ministri Angeli sunt refuge, & spiritus maligni, & Dæmonia immunda. Reliqua non minus dilucida vitanda latitatis causa prætermittit. Tractatu etiam in Matth. trigesimo quinto, Iudaicum esse dicit adjurare Dæmonia, neque secundum potestatem à Christo concepsam; quo significari vult S. Thomas id adjurationis genus, quod fit per preces, sacrificia, & vetitas D ceremonias; non alterum illud, quod fit potestative, ut loquitur Thomas, & quo Ecclesia uti solet. Libro etiam 3. οὐδὲ ἀρχῶν, cap. 3. ita de Magia differit, ut pro noxia & pernicioſa hanc ipsū habuisse confat.

V. Quæ cum ira se habeant, miror id scripsisse Eustathium Antiochenum: ἀλλὰ οὐκοῦδος αὐτοῖς εἰδολοτεργίας ἔργα, καὶ τερρομαντεῖας εὐρυτάτη τοῦ ἐκκλησίας. Σίων ἵπεστικον λόγον τὸ θεῖον ματέλειον γράμματος. Sed venustus Origenes idololatria instrumenta, & necromantie inventaria Ecclesiæ chorum inducere volens, in sacram Scripturam mentitur. Locus habetur in libello de Engastrimytho, quem lucubravit ad id rejeciendum Origenis dogma, quo animam ipsam Samuelis à Pythonissa per incantamenta evocatam decrevit. Eadem de causa peculiari libro Origenem Methodius Tyrius refellit, ut auctor est Hieronymus. Hunc etiam notat errorem, suppresso licet Origenis nomine, Gregorius Nyssenus in Epistola ad Theodosium de Pythonissa. Ac Eustathius quidem, cuius librum Leo Allatius edidit, variis rationibus ostendere conatur non Samuelem, Samuelisve animam Pythonissæ carminibus fuisse excitatam, sed Dæmonem, vel phasma à Dæmonie confictum. Sigillatim hæc persequi, non est otii nostri, nec instituti: satis habet Origenes præsidii in Patrum aliquot consensu, quos Leo Allatius in Syntagmate de Engastrimytho, cap. 7. recenset: Justini in his Dialog. cum Tryph. Sulpitii Severi Histor. facr. libr. I. & Anaftasii Antiocheni in ἀδημονίᾳ, quæst. 112. & coram præterea quos laudat Bellarminus libr. 4. de Christo, cap. II. His adde antiquissimum Rabbinorum suffragium, qui tradunt mortuorum animas, si ante annum à morte præteritum evocentur, quo tempore excita fuit Samuelis anima, videri quidem ab Engastrimytho, non audiri; audiri ab eo qui oracula scitatur, non videri; ab aliis nec audiari, nec videri.

VI. Hieronymus libr. I. Apolog. in Rufin. cap. 4. Origenis locum afferit è libr. 6. Stromat. in quo juxta Platonis sententiam mentiri nonnunquam licere defendit. Idem vixum est ipsi Hieronymo lib. I. Comment. in Epist. ad Galat. cap. 2. v. II. multisque opinionem suam defensum. Chrys. l. 1. dit. Vixum id quoque Chrysostomo, & Cæsiano. Sed palam refragatur Augustinus in libro de mendacio ad Consentium, cap. 2. & in Epistola quadam ad Hieronymum, eique assentiens. Cæsianus. de mendacio ad Consentium, cap. 2. & in Epistola quadam ad Hieronymum, eique assentiens. l. 17. Coll. 8. & 17. & cati nota afficienes. VII. Qui vero mendacium non usquequa damnat Origenes, idem jurejurando per-

nitus

A nitus interdicit Tractat. 35. in Matth. ita disputans: *Simile est enim, quod dicit in Evangelio Dominus ipse: Ego autem dico non jurare omnino, & non adjurare omnino. Si enim jurare non licet, quantum ad Evangelicum Christi mandatum, verum est quia nec adjurare alterum licet.* In eadem fuere sententia Athanasius, Chrysostomus, Epiphanius, Hilarius, aliqui complures, quos citat Sixus Senensis libr. 6. Annot. 26. eorumque secutus est opinionem Pelagi, ut ab Augustino traditur in calce Epistol. 89. & recentium Heterodoxorum magna pars: cum è contrario sanctum esse & utile juramentum, pie modo & prudenter, & flagitante necessitate adhibeatur, Catholica Ecclesia constitutat.

GENERALE ORIGENIANÆ DOCTRINÆ EXAMEN.

I. Iniqua fere pro Origeni, vel contra Origenem judicia. II. Recensentur ipsius defensores. III. Multa ad Origenianis nominis oppugnatores confutandos generatim propounderunt. Multa criminationum repugnantia IV. Origenistarum errores Origeni affliti. V. Rufini interpres perfidia. VI. Patrum falsis criminibus appetitorum exemplum. VII. Philocalia à Gregorio Theologo, & Basilio ex Origenis scriptis excerpta. VIII. allegoricae ipsius interpretationes. IX. Frustra hæremon fons appellatus est. X. Librorum ipsius depravatio. XI. Multa quoque ad ipsum excusandum in universum adducuntur: propter ipsius in proponendis sententiis habitatione, ejusdem modestia, XII. constans hæremon in seculi an- distudium. XIII. Natura in scribendo festinatio. XIV. Theologicae quæstiones ipsius temporibus nondum satis excusæ, nec per Ecclesiam definitæ. XV. Eum tandem temere dicto- rumpenituit. XVI. Immerito Rufinum reprehendit Hieronymus, propter inscriptum O- rigenis Apologiae Pamphili nomen. XVII. In multis peccatis Origenem fatendum est. XVIII. Quo numero libri Origenis habendi sint, disputatur. XIX. Et utrum inter Hæ- reticos ponendus ipse sit.

I. **Q**UOD de Origeni dogmatis jaætabatur olim: Ubi bene, nemo melius; ubi male, nemo peius; idem propemodum nunc de eo, iisque merito dici potest, qui de ipsius doctrinæ sententiam tulere: Ubi bene accipitur, neminem accipi melius, neminem majoribus extollit præconis, neminis doctrinam acrioribus studiis defendit, ubi male, duriori neminem & asperiori censura deficari. Adeo extrema omnia, non in vita solum, sed post mortem etiam virille expertus est; nescio qua fati ur- gente pertinacia, & pernacius Adamantium inter, ipsiusque adversarios medias secatari partes patiente. Alios quidem tam inique erga ipsum animatos videas, ut in nefariorum ac pestiferorum Hæreticorum censu Origenem ponant, & tanquam de Ecclesia propudio ac vibice, sic de eo statuendum esse velint: alii contra tam cæco & effraeni studio in eum feruntur, ut omnia ipsius facta ac dicta tueri paratis sint, nec aliter dogmata ejus, quam ut *reuelas dægas* amplectantur.

Vnus utrisque

Error, sed variis illudit partibus.

Equidem extrema hac inter, medium quoddam iter tenendum puto, si quis æquus esse, nec se ipse fallere velit. Fatendum est sape peccasse Origenem, & in damnosos errores in- cidisse; in multis fallo & immerito fuisse accusatum, si quis neget profligati illum pudoris esse, & supra jam probavimus, & deinceps etiam ostendemus. Præclare Pamphilus in Apo- logia: *Consequens erat ex his omnibus laborum & studiorum suorum testimonii amplecti talem vi- rum (Origenem)* & neque defensionis studio plus dare ei meriti, quam mensura depositis; nequerur- fuisse obrectandi vitio facile condemnare, & alienum ab Ecclesia sua doctrina temere pronuntiare, cum utrumq. istud præcipitum providens ante diuinus sermo prohibuerit dicens: *Non sit in re mensu- ra major, neque mensura minor: abominabile est enim in conspectu Domini utrumque, unicuique e-* nimi prout dignum est retribuere, iustitia proprium est. Propter quod & mensura integra, & pondus equale accepitabile est apud Deum, non hoc quod meritat veritatem, per quod vel plus donatur rebus, quam merita depositunt, vel subtrahit meritis quod debetur. Igitur utrorumque mihi improba- tur ratio, tum qui apologetis suis omni labore purgare Origenem student, tum qui ejus nomen